

İlim ve Cehalet

veya

Âlem-i İslam Meselesi

Mesele soru, sorun, sorgulanan şey ve çözülmesi istenilen problem demektir. Evet, İslam dünyasında çok sorular ve çok sorun var. Ayrıca sorgulanan önemli acil durumlar var. Çözülme bekleyen büyük problemler var. Yüzyıl önce de böyle idi. Bir çağ geçmesine rağmen bir şey değişmemiştir.

Yüzyıl önceki aydın Müslümanlar bu sorunların farkında idi. Bunların çözümü için İslam Birliği manasında İttihad-ı Muhammedî'yi kurdular. O zaman şöyle bir soru medyada yayınlanıyordu. “Acaba bu İttihad-ı Muhammedî, modern dünyaya tehlike oluşturmaz mı?”

Bediüzzaman yine medya üzerinden bu soruyu şöyle cevaplıyordu: *Birlik ilim ile olur. Eğer ilim varsa böyle oluşumlardan hiç zarar gelmediği gibi; çok faydaları da olur. Eğer tehlikeli olan cehalet üzere birlik ise, o zaten mümkün değildir. Böyle bir birlik asla gerçekleşemez. (Nutuk)*

Demek İslam dünyasının sorunu, İslamın kendisi ve İslamî devletlerin kurulması veya İslam Birliğinin gerçekleşmesi değildir. İslamın sorunu çok küçük, maliyeti sıfır küçük; fakat çok önemli bir noktada gizlidir. Evet, İslam Âlemi bu küçük virüsten dolayı din ve ideoloji konusunda dilini ve gücünü kaybetmiş dilsiz ve halsiz bir insana benziyor.

Ben her şeyi bırakıp yıllarca bu sorunu düşündüm. Biz Müslümanların özellikle yazarçizer ve ilahiyatçıların sağlıklı ve çağa hitap edebilecek olması için ne gerekir, diye düşünmeye çalıştım. Üç noktada bunun nedenini buldum.

Müslüman âlim; üç şeyde zirve olmalı. Yoksa o mesleği bugün için ifa etmemeli..

a) İyi derecede dile hakim olmalı; özellikle Arapçaya..

b) Tıp amfisinde dersleri anlayabilecek kadar fizik, kimya ve biyolojiye hâkim olmalı.

c) Özgür düşünce manasında içtihad ruhuna sahip olmalı.

Tarihte bütün büyük Müslüman yazarlar asırlarına göre bu üç meziyete hâkim idiler.

Evet, özgür düşünce konusunda tarihin büyük kusurları oldu. Ve maalesef bu asırda özgür düşüncede birçok âlim ve yazar zirve iken; dil ve fen konusunda mümeyyizlik seviyesinden bile geridedirler.

Gündem olduğu için tipik beş meseleyi aktaralım. İnşaallah ibret için ders notları olur.

1) Bediüzzaman “Kur’an arştan gelir” dedi. Bu sözü ile “Kur’an zamanlar üstüdür.” Demek istedi. Ve “Madem zamanlar üstüdür elbette her çağa yönelik bir yansıması olacaktır. Kur’an 1400 yıl öncesinde gelmiş geçmiş, ihtiyarlanmış bir eser değildir. İşte Risale-i Nurlar, Kur’anın bu asra hitap eden manalarının tercümesidir. Kur’an asr-ı saadette nasıl rahmet ve ihtiyaç üzere indi; yine aynı rahmet ve ihtiyaç dili ile her asra manasını ikram ve ihsan ediyor.”

Fakat iyice dil bilmeyen, meal ve manayı temyiz edemeyen bazıları, “*Vay! Bediüzzaman bana vahiy geliyor.*” diye yaygara koparıyorlar. Ben böyle iftira edenlerin çoğunu tanıyorum. Özgür düşüncede zirveler; fakat dil ve ontolojik bilgilerde mümeyyiz bile değiller. Anlaşılan bunlar Türkçeyi de doğru dürüst bilmiyorlar. Bu konuda benim raporlarım var; isteyene gönderebilirim.

[Maalesef İslam dünyası öyle bir karanlığa gömülmüş ki; özne ile yüklemi, fiil ile faili temyiz edemeyecek kadar karanlık kişilerin çobanlığına kalmıştır.]

2) Ve mesela yine Bediüzzaman bu asrın materyalizmine karşı ruhun bekasını savunmak sadedince birçok yerde “*Ruh esastır, madde ve beden yıkılsa da ruha bir şey olmaz. Mesela her sene veya her altı ayda bir beden yenileniyor; fakat ruha ve ruhun gılafları latifi olan beyindeki bilince bir şey olmuyor*” dedi. Ben 40 yaşımıdayım demek 80 beden değiştirmiş bir ruhum,” dedi. (Seksen dedi; çünkü her altı ayda bir beden tedricen değişiyor.)

İşte tam Türkçe bilmeyen bir zat çıkıp “*Vay Bediüzzaman tenasühçüdür, reenkarnasyoncudur.*” diye yaygara kopardı. Bu zat iyi derecede dil bilmiyor, diyorum. Çünkü Bediüzzamanın dediği gayet açıktır. O bunu anlamadı; kalktı böyle bir yazıyı sitesinde yayınladı. İnsanlarımızın çoğu da Osmanlıca bilmediği için veya araştırmaya alışık olmadığı böyle iftiralara inanıyor.

3) Eskiden simya diye bir uğraş vardı. İnsanlar, atomu ve metalleri tanımıştı; çok uğraşırsak demiri altın yapar zengin oluruz diye inanıyorlardı. Merhum İbn Teymiyye bu uğraş haramdır, diye fetva verdi. Şimdi de İŞİD bu fetvaya dayanarak kimya ilmini Müslümanların çocuklarına yasak etmiştir. Hâlbuki kimya Allah’ın maddi yaratmasının dilidir. Onun kudret kaleminin mürekkebidir.

Bir de manevi ve psikolojik simya var ki; Carl Jung gibi büyük bir âlim, bu konuda bir kitap yazmıştır. Bu manevi kimya ile de kömür gibi ruh ve kişilikler; elmas gibi olurlar. Aslında bu asırda kişisel gelişim ismi ile yapılan bütün çalışmalar bu hedefe varmak içindir. Ama başaramadılar. Eskiden İslam mutasavvıfları bunu iyi beceriyorlardı. Galiba İslamoğlu bu konuda başarısızdır ki; Mevlana gibi manevi bir sarrafa dil uzatıyor. Onun Mesnevisinin meal ve manasını temyiz edemiyor.

4) Tasavvufu övüyorum, diye her şeyde sofilere katılıyorum manasına gelmez. Çünkü İslam’da öğretmen öğrenci münasebeti vardır. Şeyh mürit münasebeti yoktur. Hele mürit psikolojisi hiç yoktur. Bediüzzaman bu öğretmen öğrenci münasebetini cemaatlere oturtmak için Medresetüzzehrayı hedef yaptı. Fakat Nur Cemaati dahi maalesef mürid psikolojisini geçemiyor.

5) Şimdi şu ufak sorunlardan sıyrılıp asıl meselenin kökenine inelim. O da 220 yıl önce çağımızın bilimlerine yenilen Hıristiyan dininin iflasıdır. Bu iflas yüzyıl sonra İslam dünyasının iflası olarak gerçekleşti. Bu konuda dünyada o kadar çok sıkıntılar yaşandı ki; bugün İslam dünyasının çektiği sıkıntılar, onun yanında küçük kalır. Yani İslam dünyasının da evrensel dünyanın da asıl sorunu, ontolojik bilgi ve epistemolojik yöntem yokluğundandır. Fakat bu konuda umutsuz olmayın. Dünyada özellikle İslam dünyasında çok bilgi var; birileri uyanmış buraları bir araya getiriyor.

Mesela: Ankara İlahiyat Kelam Kürsüsü Başkanı değerli Hocam Şaban Ali Düzgün’ün *Allah, Tabiat ve Tarih* çalışması bu ontolojik bilgi ve epistemolojik yöntem konusunda bir şaheserdir; her dindarın ve yazarın başucu kitabı olmalı. Binler takdire layık zirve bir çalışmadır.

Son Olarak İki Nokta Teşhisi

a) Birileri çıkıp şirk ve tevhid pazarlıyor. Ama kendisi tevhidi bilmiyor. Çünkü tevhid, başta sünnetullah ve mucize olmak üzere varlığı irfan seviyesinde bilip; Allah’ın sonsuz aşkınlığını, yetkinliğini ve sonsuz kudretini, ilmini ve iradesini bilmek ve ona göre yaşamak demektir.

Ama bakıyorsun, bize tevhid pazarlayan zat, esbapperesttir; varlık sistemini kainatı, bilmiyor; aşkınlık ve sonsuzluktan haberi yoktur. Kutsallık ile fetişizmi birbirine karıştıracak kadar cahildir.

b) Başta İslam usulcileri, olmak üzere, Farabi, İbn Sina ve İbn Arabî gibi zatlar *ihsa'ül-ulum* kavramına çok dikkat ediyorlar. Bu tabir çağının bütün ilimlerini bilmeyen âlim olamaz demektir.

Fakat bakıyorsun, İslam iktidarından¹ başka bir aşkı olmayan ve bu aşkı, tevhidi pazarlama ile kamufle eden, epistemoloji nedir, zan nedir, dil ve belagat nedir bilmeyen liderlerimiz, ortaya çıkmıştır.

Bu konuda piyasada o kadar çok örnek var ki; tek tek saysak 700 sayfalık bir kitap olur.

Fakat saygın ve hiç kimsenin bu kadar geride olabileceğini sanmadığı bir zat var: M. İslamoğlu. İşte onun mealinden tek bir ayetin analizine mukayeseli olarak bakın; sonra bugünkü manası ile İslam iktidarı gibi şeylerden vazgeçin; ilim için bir şeyler yapmaya bakın.

Aslında böyle bireysel şeyleri yazmak istemezdim. Fakat Kur'anın, ilmin ve İslam Âleminin geleceği için kendimi mecbur hissettim.

M. İslamoğlunun mealinde Bir Ayetin Analizi

Son elli yılda İslam âleminde müsteşrik şeytanların iddialarını anlayan iki zat çıktı. Samimi olarak meal bazında cevap vermeye çalıştılar. M. Esed ve Mustafa İslamoğlu Hoca. Muhammed Esed mealıyla ilgili çok şey yazıldı, yayınlandı; ben şimdi o meseleye girmeyeceğim. Fakat İslamoğlu Hocanın mealıyla ilgili kısa bir not yazmak istiyorum: Hoca büyük bir iman ve aşk ile 20 sene emek vererek güzel ve faydalı bir ürün ortaya çıkardı. Fakat bu çalışma 5000 ilmi zaaf içerdiğinden o güzelim kitap *kaynak olma* makamından propaganda kitabı seviyesine düşüyor. Hocanın bu ilmi zaafı üç kategoride çerçvelenebilir:

a) Hocanın, ya acelecilikten veya tam anlamadığından eski engin kaynaklardan iktibas ettiği bilgilerin % 90'ı, ya eksiktir veya yanlış aktarılmıştır.

b) Dil ve gramer yetersizliğinden çok yanlış çeviriler var.

c) İlmî usuller ve tercüme teknikleri gibi disiplinlere uyulmadığından, yüzlerce ayet siyasi sloganlar tarzında çevrilmiştir. Mesela binden bir numune olarak vahiy ve Kur'anın mucizeliği ile ilgili olan Bakara, 23-24. ayetlerin doğru mealı şöyle iken:

Eğer kulumuza (tamamıyla bize bağlı olan Muhammed'e) indirdiğimiz bu Kur'an (vahiy) hakkında kuşku içinde iseniz, bu Kur'anın benzerinden bir sure de siz ortaya koyun! Ve Allah dışında, bilge ve belge (şüheda) kabul ettiğiniz bütün herkesi yardıma çağırın. Eğer 'biz de böyle şeyler söyleyebiliriz' olan sözünüzde doğru iseniz?!

Eğer bu Kur'ana benzer bir sure yapamazsanız -ki kesinlikle yapamayacaksınız- yakıtı insanlar ve taşlar olan, özellikle kâfirler için hazırlanan bir ateşten kendinizi kurtarmaya, korumaya çalışın!

Bakın, mana ve gramer açısından bu iki ayetin mealı bu iken; Hoca bu iki ayeti şöyle çevirmiştir:

Eğer siz kulumuza indirdiklerimize dair bir kuşku taşıyorsanız; haydi hemen benzeri bir sure getiriniz. Ve eğer sözünüze sadıksanız Allah dışındaki tanıdıklarınızı da yardıma çağırınız!

Dikkat ederseniz mana ve dil açısından Hocanın bu ayete verdiği mealde yedi önemli yanlış ve eksiği göreceksiniz.

1- *Mimma nezzelna* (indirmemizde şüphede iseniz..) deniliyor. İndirdiklerimizde şüphede iseniz, denmiyor. Çünkü o kâfirlerin şüphesi, Kur'an bilgilerinin güzelliği hakkında değildi; bu bilgilerin

---

¹ Ki iktidar genellikle insanların yozlaşmasına sebep olur.

vahiy yoluyla Allah'tan gelip-gelmediği hakkında idi. Yani onların şüphesi sadece vahiy noktasında idi. Zaten ayetteki *mâ* masdariye de olsa mavsule de olsa tek aynı manaya gelir. Bakın Hoca bu inceliği bilmediğinden cümleyi *indirdiklerimize dair*, diye çevirmiştir; işi yüzlerce mesele hakkında olan şüpheler tarzında göstermiştir; ayrıca ayete fazladan *dair* kelimesini ilave etmiştir.

2- *Kuşku taşıyorsanız, yerine kuşku içinde iseniz*, olmalı. Çünkü kâfirler kuşkuları içinde adeta boğulmuşlardı. Nitekim ayet, *fi-raybin (kuşku içinde iseniz)* diyor.

3- Ayette *fe'tu*'deki *fe* hemencecik manasında değildir. Zorunlu bir sonucu bildirmek manasındadır. Çünkü Kur'an, onlardan hemencecik bir sure getirmelerini istemiyor. Sadece *Gidin, düşünün, çalışın, büyüklerinizi yardıma çağırın; öylece getirip getiremeyeceğinize bakın*, diyor.

4- *Eğer sözüne sadıksanız, Allah dışındakileri yardıma çağırın* şeklindeki cümle de yanlıştır. Çünkü söze sadık olmak, başkalarını yardıma çağırın, emrinin şartı değildir. Yani ayetten, sözüne sadıksanız başkalarını çağırın gibi anlamsız bir cümle çıkmaz. Bu şart, ayetteki diğer taciz emirlerini destekleyen bir meydan okuyuştur. Ayet der ki: *Kur'anın benzeri bir sure getirmek için düşünün, çalışın, başkalarını da yardıma çağırın. Eğer 'Biz de böyle şeyler söyleyebiliriz, şeklindeki sözünüzde doğru iseniz; bile bile, yalan söylemiyorsanız, haydi, bir surenin benzerini getirin*, demektir.

5- *Sözüne sadık iseniz*, şeklindeki meal de yanlıştır. Çünkü verilmiş bir söz ve vaad ortada yok ki; ona sadık kalınsın veya kalınmasın. Demek ayet, başka bir manayı ifade ediyor. *Eğer bile bile yalan söylemiyorsanız, 'Biz de bunun benzerini söyleyebiliriz' sözünüzde doğru olduğunuzu sanıyorsanız, böyle bir işe girişin*, demek istiyor.

6- Bilge, otorite ve belge manasına gelen *şüheda* kelimesini *tanıdıklar* diye çevirmek, hem çok acıklı bir cehalettir hem de son derece ciddiyetsiz bir açıklamadır. Çünkü böyle bir çeviri, lügat açısından sıfır seviyeyi gösterdiği gibi; Kur'anın çok önemli meydan okuyuşunu da ciddiyetsiz ve anlamsız yapıyor.

Geçiyoruz 24. ayetin kritiğine: *Ama eğer şimdiye kadar bunu yapmadıysanız? Bundan böyle de asla yapamayacaksınız*, demektir. *O halde yakıtı insanlar ve taşlar olan, inkâr edenler için hazırlanmış ateşten sakının*. Bakın burada da dört açık yanlış var:

a) Bütün tefsirlere ve gramer kitaplarına göre bu cümle gelecek zaman şartı iken; yani *eğer yapmayacaksanız*, mealinde iken, hiçbir delil olmadan eğer şimdiye kadar yapmadıysanız, şeklinde çevirmiştir. Bu yanlışını süslemek için de ayete, *şimdiye kadar* sözcüğünü ilave etmiştir. Hâlbuki bütün gramer kitaplarında **in** gelecek şart edatıdır, diye yazılıdır, geçmiş zaman için değildir.

b) Ayetin başındaki şart cümlesinin cevabı, kendinizi ateşten koruyun, ifadesi iken, normalde bir ara cümle olan *ki yapamayacaksınız*, cümlesinin başında *fa-i cevabiye* olmadığı, aksine o cümlelenin ara cümle olduğunu bildiren *waw* olduğu halde, Hoca her nasılsa bu ara cümleyi şart cümlesinin cevabı yapmıştır. Asıl cevabuş-şart olan *fettaku (kendinizi koruyun!)* cümlesini müstakil bir cümle yapmıştır.

c) Ayette anlatılan ateşin özel bir ateş olduğunu bildirmek için, ayet o ateşi iki vasıf ile nitelendirmiştir:

1) Yakıtı insanlar ve taşlar olan.

2) Kâfirler için hazırlanmış bulunan. Fakat Hoca öyle genel bir ifade kullanmış ki: *Bütün ateşlerin yakıtı insanlar ve taşlardır; bütün ateşler kâfirler için hazırlanmıştır*, şeklinde bir mana anlaşılıyor.

d) *Sakının*, emri bir tehdit ve uyarıdır; kâfirlerin kurtuluşları için yapılmış bir tavsiye değildir. Hoca ise emir kipindeki tahkir ve taciz manasını göremediği için verdiği yüzeysel mealinde:

Kur'ana ve dine karşı gelenlerin; başka vesilelerle ateşten sakınabilecekleri anlaşılıyor diye söyleyebiliyor.

Bütün bu numunelerden anlaşılır, bugünkü İslam âleminde sağlıklı, gerçekçi, ilmî bir seviyenin var olmadığıdır. Hatta değil ilmî bir seviye, yanlış ile doğruyu, hurafe ile gerçeği birbirinden ayırt etmek demek olan *mümeyyizlik seviyesi* bile yoktur. Bilindiği gibi İslamî terbiye literatüründe çocuğun yedi yaşına basmasına mümeyyizlik; 15 yaşını bitirmesine bulug (ergenlik); 18 veya 25 yaşından sonraki döneme reşitlik denilir.

Bütün bu epistemolojik iflasa rağmen insanların çoğu yine dindarlara sarılıyor. Çünkü din insan için ekmek ve sudan daha büyük ve temel bir ihtiyaçtır. Ayrıca dindar insan samimi olur. Fakat bu sosyolojik gerçeğe karşı bazıları, özellikle ehl-i fen, *böyle hurafevari bir ilim anlayışı altında dindar olacağımıza, dinsiz olmayı tercih ediyoruz*, diyorlar. Ve bir derece haklıdırlar, denilebilir. Çünkü insanları sorumlu tutacak kadar din doğru olarak anlatılmıyor.

24. 11. 2014
Bahaeddin Sağlam